

Krzysztof KRÓLIKOWSKI, Kazimierz PISZCZEK

Zakład Technologii Polimerów, Wydział Technologii i Inżynierii Chemicznej,
Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy

Rozdział mieszanin tworzyw polimerowych na separatorze igłowym

Streszczenie: W pracy przedstawiono nowy sposób rozdziału mieszanin tworzyw przy użyciu eksperymentalnego separatora igłowego wykorzystując różnice w ich twardości. Określono wpływ procesu na jakość rozdziału materiałów.

SEPARATION OF MIXTURES OF POLYMERIC MATERIALS ON THE SEPARATOR NEEDLE

Abstract: The paper presents a new method for resolving mixtures of materials using experimental separator needle using differences in their hardness. The effect of the process on the quality of the separation of materials.

1. Wprowadzenie

Recykling materiałowy – mechaniczny jest jedną z głównych form zagospodarowania odpadów tworzyw polimerowych. W celu doprowadzenia odpadu do postaci użytecznego materiału w procesie recyklingu materiałowego niezbędne jest wykonanie szeregu operacji jednostkowych takich jak: oczyszczanie wstępne, sortowanie, rozdrabnianie, mycie, suszenie. Niewątpliwie najbardziej kłopotliwym etapem jest sortowanie (separacja). Sortowanie jest procesem wyodrębniania konkretnych rodzajów tworzyw z ich mieszaniny i jest nierozłącznym etapem recyklingu materiałowego odpadów polimerowych. Konieczność prowadzenia tego procesu wynika z niemieszalności termodynamicznej większości par polimerów. Duża różnorodność tworzyw wymusza udoskonalanie dotąd stosowanych oraz poszukiwanie nowych metod separacji. W wielu przypadkach zastosowanie tylko jednej metody nie pozwala na dokładne rozdzielanie odpadów, niezbędne jest wówczas łączenie różnych metod rozdziału [1-7].

Nową techniką rozdziału odpadów tworzyw polimerowych jest separacja na podstawie różnicy w twardości. Rozdział mieszanin na frakcje jednorodne pod względem twardości odbywa się w układzie walców, który składa się z walca transportującego (dolnego) oraz przebijającego (górnego) [8,9]. Do identyfikacji tworzyw wykorzysty-

wane są specjalnie wyprofilowane igły, które jednocześnie realizują proces rozdziału mieszaniny. Cząstki mieszaniny o mniejszej twardości wychwytywane są przez igły znajdujące się na powierzchni walca górnego a następnie odrywane przez układ zgarniaczy do pojemnika. Elementy twarde pozostają na walcu dolnym skąd przenoszone są do innego pojemnika. Siłę nacisku igieł z jaką mogą one oddziaływać na rozdzielane cząstki tworzyw można regulować w sposób płynny. Separator igłowy cechuje krótki czas detekcji, urządzenie jest nieczułe na zanieczyszczenia powierzchniowe rozdzielanych tworzyw.

Celem niniejszej pracy jest określenie możliwości oddzielenia polipropylenu (PP) od polistyrenu (PS) z ich mieszanin na prototypowym separatorze igłowym.

2. Część doświadczalna

2.1. Mieszaniny użyte do badań

W przeprowadzanych badaniach wykorzystano następujące materiały: polipropylen (PP) o twardości 47°ShD oraz polistyren (PS) o twardości 85°ShD. Próbkę rozdzielanych tworzyw miały kształt płytek o wymiarach 18 × 18 mm powstałych z pocięcia wyprasek o grubości 2 mm.

2.2. Metodyka badań

Badania separacji prowadzono na prototypowym stanowisku badawczym przedstawionym na rys. 1 i 2. Górny walec rozdzielający (rys. 3.) o średnicy 192 mm był wyposażony w trzy rzędy igieł z pneumatyczną regulacją siły nacisku. Odległość między igłami wynosi 14 mm, odległość między rzędami 12 mm.

W badaniach określono dokładność (D_s) odseparowania danego składnika mieszaniny opisaną wzorem:

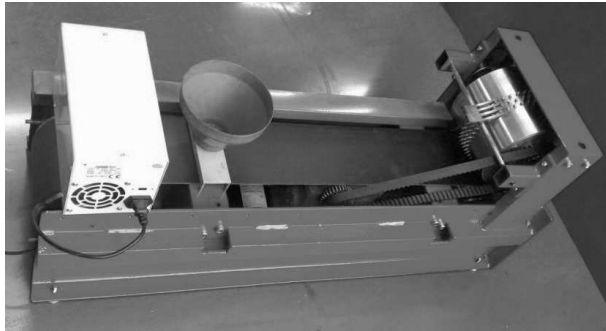
$$D_s = \frac{m_s}{m_{FS}} \cdot 100\% \quad (1)$$

gdzie: S – symbol danego składnika, m_s – masa składnika S znajdującego się we frakcji z dominującym udziałem tego składnika, m_{FS} – masa frakcji z dominującym udziałem składnika S .

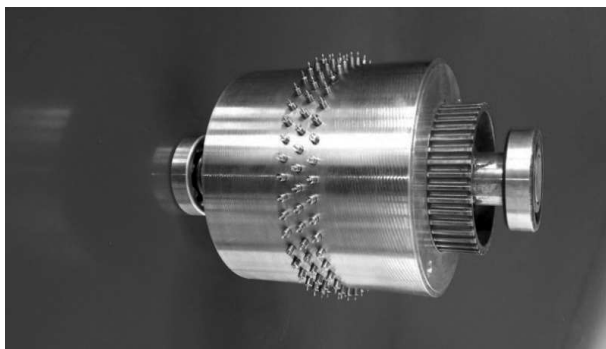
Określono także efektywność separacji (E_s) frakcji danego składnika mieszaniny w procesie rozdziału opisaną wzorem:

Rys. 1. Prototypowy separator igłowy

Rys. 2. Układ zgarniający separatora igłowego

Rys. 3. Górny wałek rozdzielający separatora igłowego

$$E_s = \frac{m_s}{m_{MS}} \cdot 100\% \quad (2)$$

gdzie: S – symbol danego składnika, m_s – masa składnika S znajdującego się we frakcji z dominującym udziałem tego składnika, m_{MS} – masa składnika S znajdującego się w mieszaninie poddawanej separacji.

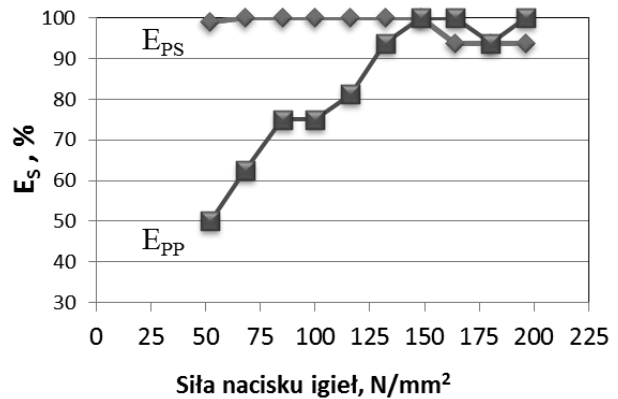
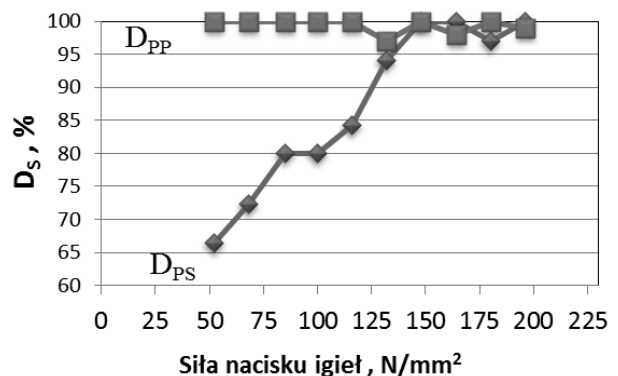
W badaniach mieszaniny o masie 0,6 kg, w których udział masowy składników wynosił 50/50 określono wpływ siły nacisku igieł (przy stałej prędkości obrotowej 12 obr⁻¹) na dokładność oraz efektywność separacji. Określono także wpływ prędkości obrotowej układu wałków (przy stałej sile nacisku igieł 150N/mm²) na dokładność oraz efektywność separacji. Na tej podstawie określono najkorzystniejsze warunki prowadzenia procesu. Stosując te warunki przeprowadzono badania mieszanin PP/PS o zmiennym składzie (tab.1).

Tab. 1. Składy mieszanin badanych

Symbole mieszanin	M1	M2	M3	M4	M5	M6	M7	M8	M9
PP[% mas.]	10	20	30	40	50	60	70	80	90
PS[% mas.]	90	80	70	60	50	40	30	20	10

3. Wyniki badań

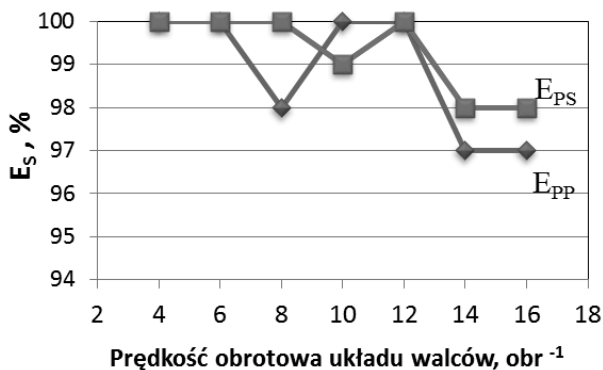
Wpływ siły nacisku igieł na dokładność (D_s) oraz efektywność (E_s) separacji polipropylenu i polistyrenu zmieszanych w proporcji 1:1 przedstawiono na rys. 4 i 5.

Rys. 4. Wpływ siły nacisku igieł na efektywność rozdziału PP (E_{PP}) i PS (E_{PS})Rys. 5. Wpływ siły nacisku igieł na dokładność rozdziału PP (D_{PP}) i PS (D_{PS})

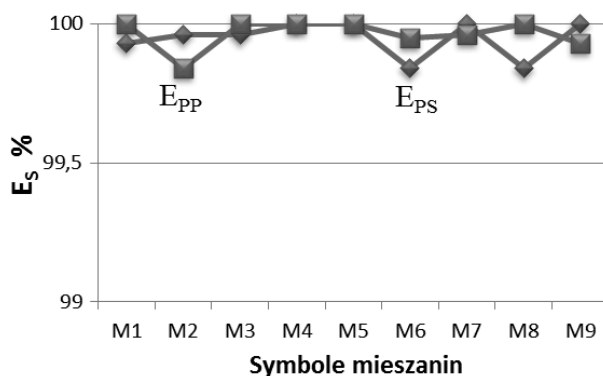
Największą efektywność rozdziału E_{PP} , E_{PS} a także dokładność D_{PP} , D_{PS} wynoszącą 100% dla obu składników mieszaniny uzyskano przy sile nacisku igieł wynoszącej 150 N/mm². Dalszy wzrost siły nacisku powoduje nieznaczne obniżenie tej wartości. Spowodowane jest to zaczepianiem twardszych elementów PS na igłach separatora, w wyniku czego elementy o większej twardości przenoszone były do pojemnika z cząstkami miękkimi PP. Przy wartości siły nacisku igieł wynoszącej od 50–100 N/mm² obserwuje się niską dokładność rozdziału w przypadku frakcji PS z powodu niewystarczającej siły wywieranej przez groty igieł na elementach polipropylenowych. W efekcie tego cząstki PP o mniejszej twardości trafiały do pojemnika z PS.

Wpływ prędkości obrotowej układu wałków na dokładność (D_s) oraz efektywność (E_s) separacji polipropylenu i polistyrenu zmieszanych w stosunku 1:1 przedstawiono na rys. 6 i 7.

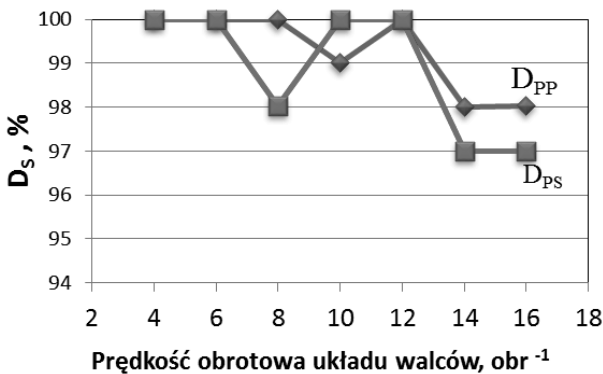
Z przedstawionych zależności wynika, że największą dokładność oraz efektywność separacji mieszanin PP/PS można uzyskać przy prędkości obrotowej 12 obr/min. Dalszy wzrost prędkości prowadził do obniżenia dokładności oraz efektywności separacji. Prawdopodobnie jest to spowodowane drganiem powstającymi na taśmie

Rys. 6. Wpływ prędkości obrotowej układu walców na efektywność rozdziału PP (E_{PP}) i PS (E_{PS})

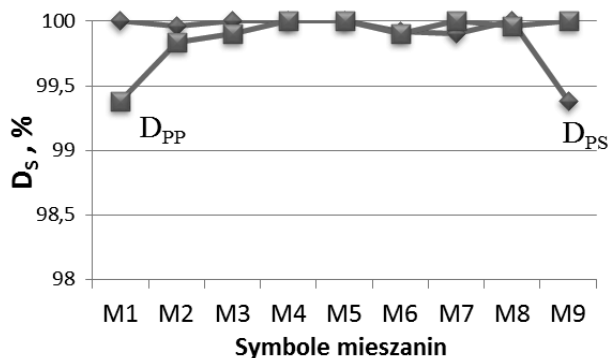

Rys. 9. Wpływ składu mieszanin na efektywność rozdziału PP (E_{PP}) i PS (E_{PS})

Rys. 7. Wpływ prędkości obrotowej układu walców na dokładność rozdziału PP (D_{PP}) i PS (D_{PS})

podczas szybkiego przechodzenia igieł po rozdzielanych elementach mieszaniny. W efekcie niektóre elementy mieszaniny nie trafiają na igły rozdzielające. Innym powodem może być nieznaczne przenoszenie cząstek PS na cząstki PP, w wyniku czego miękkie kawałki PP zostają zasłonięte twardszymi uniemożliwiając zaczepienie PP na igłach separatora.

Rys. 8. Wpływ składu mieszanin na dokładność rozdziału PP (D_{PP}) i PS (D_{PS})

Wpływu składu mieszanin M1-M9 na dokładność (D_S) oraz efektywność (E_S) separacji przedstawiono na rys. 8 i 9.

Na podstawie uzyskanych można stwierdzić, że skład mieszanin PP/PS o różnych udziałach masowych tylko w niewielkim stopniu wpływa na dokładność oraz efektywność separacji. Wartości (E_{PP} , E_{PS}) i (D_{PP} , D_{PS}) w zależności od rodzaju mieszaniny różnią się maksymalnie o 0,7%.

4. Podsumowanie

Przedstawiono wyniki rozdziału mieszanin tworzyw polimerowych PS/PP. Uzyskane wyniki rozdziału mieszanin PS/PP dowodzą ogólnej poprawności rozwiązań konstrukcyjnych prototypowego separatora igłowego. Zbadano następujące zmienne procesowe: wpływ prędkości obrotowej układu walców oraz siły nacisku igieł na skuteczność separacji. Największą efektywność separacji mieszanin PS/PP uzyskano przy sile nacisku igieł 150 N/mm² oraz prędkości obrotowej wynoszącej 12 obr⁻¹. Wraz ze wzrostem prędkości obrotowej układu rozdzielającego powyżej 12 obr⁻¹, obserwuje się nieznaczny spadek dokładności oraz efektywności separacji. Wyniki separacji dla różnych zawartości PP/PS w mieszaninie wykazują brak wpływu udziału masowego poszczególnych frakcji polimerów na efektywność oraz dokładność rozdziału. Nowa metoda rozdziału jest w początkowej fazie rozwoju lecz wyniki badań są obiecujące.

Literatura

- [1] Kijeński J., Błędzki A.K., Jeziórska R.: „Odzysk i recykling materiałów polimerowych”, PWN, Warszawa 2011.
- [2] Zinowicz Z., Gołębiowski J., Świć A.: „Technologiczne problemy zagospodarowania odpadów tworzyw polimerowych”, Wydawnictwo Uczelniane, Lublin 2003.
- [3] „Recykling odpadów polimerowych z elektroniki i pojazdów”, (red. Kozłowski M., Rydarowski H.), WNT, Warszawa 2012.
- [4] Żenkiewicz M., Żuk T., Królikowski K.: Przetwórstwo Tworzyw 2012, 6, 692.

- [5] „Podstawy recyklingu tworzyw sztucznych” (red. Kozłowski M.), Wydawnictwo Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 1998.
- [6] „Recykling materiałów polimerowych”, (red. Błędzki A.K.), WNT, Warszawa 1997.
- [7] „Recykling tworzyw sztucznych w Europie” (red. Kozłowski M.), Wydawnictwo Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 2006.
- [8] Zgł. Pat. Pol. 405 364 (2013).
- [9] Królikowski K., Piszczek K., Żuk T., Inżynieria i Aparatura Chemiczna 2014,2,91.